

Javnost pada na čarobne besede

Informacijska pooblaščenka Mojca Prelesnik razloži, čemu podpira transparentnost in objavo podatkov na supervizorju, ne pa objav podatkov o lastniških povezavah podjetij

ALES LEDNIK

S KPK ste sodelovali pri nadgradnji supervizorja, ki po novem med drugim razkriva podatke o zaslužkih fizičnih oseb na podlagi avtorskih in podjemnih pogodb. Kako ste pretehtali, da je 200 tisoč evrov prava meja?

"Meje 200 tisoč evrov ni postavil informacijski pooblaščenec, to presojajo v celoti opravila KPK. Ne drži, da smo sodelovali pri nadgradnji supervizorja. KPK nas je le vprašala, ali gre za varovane osebne podatke, in smo pojasnili, da ne. Vsi podatki o izplačilih pravnih oseb javnega prava, kamor sodijo fakultete, so nevarovani osebni podatki.

Pri objavi največjih prejemnikov avtorskih honorarjev iz javnih sredstev sicer gre za obdelavo osebnih podatkov, a ta ni v neskladju z zakonom o varstvu osebnih podatkov. V tem primeru ne moremo govoriti o zlorabi pravice do varstva osebnih podatkov. Obdelava osebnih podatkov, tudi njihova javna objava, je dopustna, kadar tako določa zakon. Tu je neposredna podlaga zakon o dostopu do informacij javnega značaja.

Že zakonodajalec je opravil potrebno tehtanje in določil, da če gre za podatke o porabi javnih sredstev in mednje tudi po stališču računskega sodišča in sodbi ustavnega sodišča ne spadajo samo proračunska sredstva, so ti vedno javno dostopni. Poleg tega je novela ZDIJZ k transparentnosti zavezala tudi vse subjekte pod prevladujočim vplivom oseb javnega prava, podatki o vseh transakcijah pa se posredujejo v svetovni splet preko uprave za javna plačila. Zelo široka definicija torej in razlikovanje med netržno in tržno dejavnostjo tu sploh ni relevantno. V konkretnem primeru je KPK ustrezno ovrednotila javni interes in pretehtala vprašanje sorazmernosti, ker ni objavila vseh prejemnikov avtorskih honorarjev, ampak le največje."

Meja 200 tisoč evrov se bo še nižala. Do kod je po vaše dopustno iti? Ima javnost pravico vedeti za vsa izplači-

la, če gre za javni denar?

"Javnost ima pravico vedeti za vsak evro porabljenega javnega denarja. Ti podatki so javno dostopni preko pisne zahteve, ki se vloži pri zavezancah. Ločiti je treba le med posamično zahtevo za dostop in javno objavo podatkov na spletu - samo tu mora KPK iskati sorazmernost in opravičiti objavo z javnim interesom. Ne glede na to pa lahko vsakdo kadarkoli z zahtevo za dostop do informacij javnega značaja od organov zavezancev zahteva posamezne podatke. Ločujemo samo med spletno objavo in pridobitvijo posamičnega podatka na zahtevo, obakrat pa gre za informacije javnega značaja."

Ministrica v odstopu je ogorčena, da gre za zlorabo osebnih podatkov, kar so pri KPK pospremili z ugotovitvijo, da supervizor ne kriminalizira, pač pa zagotavlja transparentnost.

"Posebej poudarjam, da ne gre za varovane osebne podatke, ker v ZDIJZ obstaja neposredna zakonska podlaga za njihovo posredovanje javnosti. Posameznik, ki sklene pogodbo z javnim sektorjem, se mora zavedati, da njegovi osebni podatki zaradi nadzora nad porabo javnega denarja ne morejo biti absolutno varovani. Pojem 'tržne' dejavnosti ima v konkretnem primeru le ekonomski vidik, medtem ko je pravni vidik v smislu javne dostopnosti do tega podatka začrtal že zakonodajalec. Ne vem, katera plačila konkretno so zajeta v supervizorju pri posameznih prejemnikih. Ne želim biti odvetnik KPK, ki se mora zagovarjati, da naj bi šlo za tržno dejavnost in ne javna sredstva, torej za osebne podatke profesorjev. Tako po mnenju računskega sodišča kot iz sodbe ustavnega sodišča izhaja, da je pojem javnih sredstev treba razlagati široko. Ustavno sodišče je zapisalo, da ni razloga za dvom, da so s sredstvi javnih financ mišljena v primeru javnih zavodov vsa sredstva, ki jih ti zavodi pridobijo, med drugim tudi s prodajo blaga in storitev na trgu. Za informacije javnega značaja in javno dostopnost gre zato tudi v primeru tržne dejavnosti organa zavezanca - konkretno fakultete. Javnim zavodom je imanentna javnost, ker gre za pravne osebe javnega prava, ustanovljene so z zakonom in zato, da izvajajo javno službo."

Kot generalna sekretarka DZ ste skoraj po viteško štčili zasebnost poslancev pred javnostjo. Poslanci so

izvoljene javne osebe, kot prvi med enakimi so podvrženi nadzoru javnosti, pri supervizorju pa se zdi, da pomislekov o zaščiti osebnih podatkov fizičnih oseb niste imeli.

"Zanimivo razmišljanje. Nekateri poslanci so mi očitali prav to: da je zdaj kar naenkrat vse javno, pred mano pa ni bilo tako. Tudi takrat sem vedno tehtala med obema pravicama, med javnostjo in zasebnostjo. Za slednjo sem se močno borila v primerih, kadar je šlo za neupravičene posege v njihove zasebnosti, ko se jih je na primer neupravičeno snemalo ali pa ni bilo podlage za kakršnokoli obdelavo njihovih varovanih osebnih podatkov. Brezkompromisno sem zagovarjala javnost podatkov predvsem pri vsakršni porabi javnih sredstev. Tudi podatki o prejemkih poslancev niso varovani osebni podatki, če gre za porabo javnih sredstev. Tako stališče sem zagovarjala v času, ko sem bila na funkciji generalne sekretarke DZ, in ga tudi sedaj."

Kar bi radi videli na supervizorju, so podatki o transakcijah gospodarskih družb, ki so v lasti univerz in občin, na primer. Ker poslujejo po zakonu o gospodarskih družbah, poteka plačilni promet na račune pri komercialnih bankah, ne preko uprave za javna plačila, teh podatkov pa supervizor ne zajame. Banka Slovenije je namreč po nekaterih informacijah zlobirala, da so banke izvzete iz zakonske dolžnosti poročanja. Zdaj se pripravljajo spremembe zakona o bančništvu in se spet želi izločiti iz zavezanosti zakonu o dostopu do informacij javnega značaja. Kaj ministrstvu za finance, ki pripravljajo spremembe, in Banki Slovenije lahko javno sporočite?

"Kar se supervizorja tiče, morate nasloviti vprašanje na KPK. Z ministrstvom za finance in Banko Slovenije smo pripravljani sodelovati pri noveli zakona o bančništvu, odločno pa nasprotujemo izključitvi BS iz splošnega režima posredovanja informacij javnega značaja. BS je pravna oseba javnega prava, javnost ima torej pravico dostopati tudi do informacij, s katerimi razpolaga BS. Niso pa vse informacije vedno tudi prosto dostopne - tudi BS, enako kot vsem drugim zavezancem, je namreč treba priznati zakonske izjeme - predvsem na primer zaradi varstva postopka, ki še teče, in poslovnih skrivnosti. Vendar morajo biti te izjeme jasno določene

v zakonu in v praksi ozko interpretirane."

Kakšno je vaše stališče do zakona o poslovnem registru, ki bo zdaj omogočal iskanje po imenu in priimku, tudi za lastnike zasebnih podjetij? Še vedno nasprotujete dopolnitvam, ki bi razkrile marsikatero lastniško "hobotnico"? V čem se ti podatki razlikujejo od tistih na supervizorju? Nekoč ste rekli, da javnost ne potrebuje še enega orodja za linč posameznikov.

"Absolutno sem še vedno proti taki objavi podatkov. Vem, da je v tem času težko in nevaležno braniti zasebnost, sploh če javnost sliši čarobne besede, kot so brezplačnost, transparentnost in pravna varnost - proti tem všečnim besedam se je težko boriti. Poudarjam, da je sodni register javna knjiga in kot tak je bil javen že do sedaj. Z novelo se spreminja to, da ne boste več iskali le po subjektu vpisa v sodni register, torej po vpisani pravni osebi, ampak boste lahko iskali tudi po imenu in priimku posameznika, ki mu boste dodali še njegov naslov ali EMŠO ali davčno številko. Dobili boste vse podatke o tem, kdo je ustanovitelj, družbenik, zastopnik ali nadzornik. Posebej izpostavljam, da gre tu za pravne osebe zasebnega prava in ne za porabo javnih sredstev.

Domnevno naj bi s tem izboljšali pravno varnost potencialnih pogodbenih partnerjev, razkrivali pa bomo vse posameznike in njihovo premoženjsko stanje, četudi redno plačujejo vse svoje obveznosti in niso dolžniki. Prav nobene sorazmernosti torej, ampak se javno razkriva vse. Utemeljitev, ki bi prestala test sorazmernosti posega v zasebnost vseh teh ljudi, do danes še nisem slišala. Ne gre prezreti tega, da take ureditve ni nikjer v Evropi - celo skandinavske države, ki so vzor transparentnosti, nimajo take ureditve in tako grobega posega v zasebnost poslovnih. Država mora urediti razmere, v katerih bo poslovanje varno, kršitve pa sankcionirane.

Trdim, da razkrivanje osebnih podatkov vseh ne bo izboljšalo preprečevanja nepravilnosti, torej nujnih nadzornih mehanizmov. Prav vzpostavitev teh je naloga države, ne pa da država javnost tolaži z razkrivanjem osebnih podatkov, državni mehaniz-

mi pa ne delujejo zadostno. Veliko bolje bi se bilo zgledovati po avstrijski zakonodaji, kjer je država problem rešila v veliki meri tako, da posameznik ne more ustanoviti novega podjetja, če ne posluje korektno, ne pa da se vnaprej razkriva vse, ki imajo podjetja."

Kako pa se slaba banka, DUTB, odziva na vaše odločbe?

"Zoper DUTB smo v preteklem letu vodili več postopkov, pred kratkim so morali na podlagi naše odločbe in sodbe upravnega sodišča razkriti podatke iz pogodb o zaposlitvi. Razkrili pa so podatke iz svetovalnih pogodb in jih prosilcu posredovali tako, kot smo jim naložili v odločbi. Odprtih imamo še nekaj postopkov, kjer so bile vložene tožbe na upravno sodišče."

Ste se že lotili pregleda zakona o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji (Sova)? Nekdanja pooblaščenka je dolgo opozarjala, da je zakon o Sovi neustaven, ker dopušča prisluhe zgolj z odredbo direktorja Sove. Kako daleč ste?

"Takoj po nastopu mandata sem pisala predsedniku vlade in ga opozorila na problematične določbe zakona o Sovi. Žal ustavno sodišče leta 2009 ni odločilo vsebinsko, ampak je iz procesnih razlogov zavrglo zahtevo za oceno ustavnosti, ki jo je takrat vložil Informacijski pooblaščenec. Ta je namreč po začetku inšpekcijskega postopka na Sovi vložil zahtevo glede tistih določb zakona, ki se nanašajo na spremljanje mednarodnih sistemov zvez. Nesprejemljivo je, da odločitev o prisluškovanju na mednarodnih zvezah lahko sprejme kar direktor Sove in ne sodišče, kot zahteva ustava. Zato upam, da bo vlada ob vseh ostalih izzivih svojo pozornost namenila tudi tej pomembni temi in odreagirala s spremembo zakona. Prepričana sem, da je zakon neustaven."

Kako se znajdete v Bruslju, kjer nastaja predlog nove evropske uredbe, ki bo korenito spremenila delovanje varuhov osebnih podatkov? Kje vidite največje pomanjkljivosti?

"Udeležujem se plenarnih zasedanj Delovne skupine za varstvo podatkov iz člena 29, kjer smo prisotni predstoj-

niki nadzornih organov za varstvo osebnih podatkov v državah članicah EU. Problem je, da je Informacijski pooblaščenec v razmerju z drugimi varuhi zasebnosti v EU majhen organ in vsaka taka dvodnevna bruseljska odsotnost za nas lahko pomeni zamik pri delu v Sloveniji. Predlog nove uredbe je deležen izjemnih pritiskov in močnega, intenzivnega lobiranja. Načeloma naj bi prinesla več varnosti in koristi za posameznike, a so obenem nekateri predlogi lahko tudi zelo problematični za raven varstva osebnih podatkov, kot jo imamo doseženo sedaj. V mislih imam predvsem predloge glede blažjih pogojev za obdelavo psevdonimiziranih podatkov in pa težavnost usklajevanja vseh 28 nadzornih organov. Zaskrbljeni smo tudi glede določenih področnih ureditev, kot sta na primer videonadzor in biometrija, ki sta pri nas učinkovito in dokaj natančno opredeljena, bi se pa lahko z uredbo porušila. Po drugi strani pa prinaša predlog uredbe tudi dobre predloge, kot so večji poudarek presojam vplivov na zasebnost, določitev odgovornih ljudi za varstvo osebnih podatkov in podobno, zato bo treba na končne ocene še počakati."

Je kakšna možnost, da bo sprejeta do konca leta, kot napovedujete, ali bodo zmagali interesni lobiji?

"Bojim se, da je scenarij za sprejem uredbe do konca tega leta, glede na kompleksnost interesov in tematike, vseeno preveč optimističen. Čeprav so prizadevanja delovne skupine precejšnja - predvsem opozarjamo, da je treba končno že preiti od besed k dejanjem in to poglavje zapreti. Presenečena bom, če to uspe do konca leta 2015. Na decembrskem sestanku pravosodnih ministrov v Bruslju se je namreč pokazalo, da se to najbrž ne bo zgodilo do leta 2016."

Javnost ima pravico vedeti za vsak evro porabljenega javnega denarja

Page: 16

Reach: 108000

Country: SLOVENIA

Size: 954 cm2

3 / 3

Posameznik, ki sklene pogodbo z javnim sektorjem, se mora zavedati, da njegovi osebni podatki zaradi nadzora nad porabo javnega denarja ne morejo biti absolutno varovani. (Robert Balen)